

gemeente : Aalten
postcode + plaats : 7122 CS Aalten
straat + huisnummer : Markt 18
naam object :

bescherming : gemeentelijk monument
eigenaar/gebruiker(s) :
kadastrale gegevens :

oorspr.functie : woonhuis
huidige functie : winkel (bgg) en kantoor (verdieping)

bouwjaar : circa 1870-1880
architect :
bouwstijl/type : eclecticisme

beschrijver : MAB/GK
datum beschrijving : 30-03-2017
datum oorspronkelijke aanwijzing : 10-12-1984
datum foto : 19-01-2017

Typering

Blokvormig tweelaags herenhuis onder afgeplat schilddak uit de late 19de eeuw. Het huis heeft gepleisterde gevels met omlijstingen rond de gevelopeningen. Voorgevel met risalerende zijdelen en een kroonlijst met bewerkte klossen. Risalerende delen waren eerder voorzien van gepleisterde attieks

Historische context

De Markt was van oudsher het maatschappelijk en economisch centrum van Aalten. Hiermee was deze locatie aantrekkelijk als vestigingsplaats voor plaatselijke notabelen. Het in de tweede helft van de 19de eeuw gebouwde pand Markt 18 is hier ook een mooi voorbeeld van.

Het forse blokvormige huis verrees op het grondvlak van de eerdere bebouwing, al lijken in het opgaande werk geen oudere delen bewaard te zijn gebleven.

In 1931 verhuisde het notariskantoor van Mensink van de Hogestraat naar het pand Markt 18. De in 1914 opgerichte Coöperatieve Middenstands Spaar- en Credietbank bank was bij het notariskantoor ondergebracht en verhuisde mee. Het bankfiliaal werd nu ondergebracht in een op dat moment nieuw gebouwde achterbouw met een eigen toegang vanaf de Landstraat. Tegelijkertijd werd het pand 'gerestaureerd' en er vonden wat kleine aanpassingen aan enkele binnenwanden plaats. Bij de dakconstructie werd extra gordingen tussen de bestaande gordingen gelegd. Toen notaris Mensink in 1943 overleed werd het pand door de bank aangekocht.

In 1948 werd naast de linker zijgevel een forse betonnen kluis gebouwd door aannemingsbedrijf J.B. Post uit Lichtenvoorde. Op dat moment was het bankkantoor nog hoofdzakelijk in de achterbouw gesitueerd en had het voorste deel van het pand op de begane grond nog grotendeels de oorspronkelijke woonhuisindeling met een fors trappenhuis naast de rechter zijgevel.

In 1951 verkocht de Coöperatieve Middenstands Spaar- en Credietbank het gebouw aan de Amsterdamse Bank, die later met de Rotterdamse Bank fuseerde tot de AMRO-bank. In 1964 vond naar ontwerp van architect W.M. Hebly een zeer ingrijpende verbouwing plaats. De achterbouw uit 1930 werd vervangen door een nieuwe achterbouw over de hele breedte van de achtergevel. Deze achtergevel werd op de begane grond geheel verwijderd, evenals een deel van de indeling van de rechter achterhoek van de begane grond. Ook het oorspronkelijke trappenhuis werd verwijderd. Naast de linker zijgevel werd een nieuw tweelaags trappenhuis gebouwd. De verdieping werd vrij ingrijpend verbouwd om als zelfstandige bovenwoning te kunnen fungeren. Hiervoor werden diverse nieuwe wanden geplaatst en werden doorgangen in bestaande wanden gewijzigd. Hoewel nog deels aanwezig, was de oorspronkelijke indeling daarmee nauwelijks nog herkenbaar.

Bij een recente verbouwing tot winkel en kantoor is op de begane grond ook het nog resterende deel van de woonhuisindeling verwijderd. Verder werd in het middendeel van de voorgevel een brede winkelpui geplaatst.

Literatuur en bronnen:

Ne göpse vetelsels ovver Aalten en Brevoort, Aalten 1986

Smilda, E.M., & G.J. Timmer (red.), *Aalten zoals het was, zoals het is*, Aalten 1993

Bouwarchief gemeente Aalten – 1931, 1949 en 1965

Ligging

Het pand is gelegen binnen de historische dorpskern van Aalten binnen een verkavelingsstructuur die tot de vroegste stedenbouwkundige opzet kan worden gerekend. Het pand is gelegen aan de noordzijde van de markt en ligt daarbij deels tegenover het stadhuiscomplex. Aan de westzijde grenst het pand, slechts gescheiden door een smalle druiptrook, aan de belendende bebouwing. Langs de rechterzijde van het pand loopt het Frerikspad, waaraan zich ook de toegang tot de ten oosten van het Frerikspad gelegen Aaltense Musea bevindt. Aan de achterzijde is het pand vrijstaand en grenst het met de latere uitbouw aan een als parkeerterrein gebruikt achtererf, dat toegankelijk is vanaf de Landstraat.

BESCHRIJVING**Hoofdropzet, plattegrond en opbouw, kapvorm**

Het pand bestaat uit een historisch hoofdvolume, dat met de voorgevel (zuid) grenst aan de Markt. Aan de achterzijde bevindt zich een uit 1964 daterende, niet beschermenswaardige aanbouw met één bouwlaag onder een platdak. Tegen de linker zijgevel van het hoofdvolume een tweelaags uitbouw onder een met gesmoorde Opnieuw verbeterde Holle pannen gedekt schilddak uit 1931. De bovenzijde van het tegen de zijgevel van het hoofdvolume aanlopende schilddak ligt onder de goot van het hoofdvolume.

Het hoofdvolume heeft op een rechthoekige plattegrond twee bouwlagen onder een afgeplat, met gesmoorde Muldenpannen gedekt schilddak. Hoewel de voorgevel aan weerszijden een beperkte risaliet heeft, is deze in de kapvorm niet doorgezet. Eerder waren boven deze risalieten gesloten gepleisterde balustrades aanwezig. De voor- en achtergevel hebben forse kroonlijsten op rijk bewerkte consoles tegen een houten fries. De zijgevels hebben een eenvoudig geprofileerde bakgoot op bewerkte klossen.

Op het rechter dakschild staat een vernieuwde donker geschilderde gepleisterde schoorsteen met een vlakke betonnen afdekking. Centraal op het achterschild staat een dakkapel met een flauwhellend, met zink gedekt zadeldak. De zijwangen zijn met zink bekleed. In de dakkapel twee getoogde openingen met draairamen met een middenroede. Boven de ramen versiering middels enkele iets verdiepte vlakken.

Gevels

De gepleisterde voorgevel telt twee bouwlagen en is vier traveeën breed, voorzien van een vernieuwde hardstenen plint. Ter hoogte van de verdiepingsvloer op beide gevelhoeken een geprofileerde waterlijst. Beide buitenste traveeën zijn iets risalerend uitgevoerd. Op de begane grond werd het terugliggende middenvlak met het aanbrengen van de huidige recente winkelpui in het vlak van de risalieten gelegd. In dit deel bevindt zich over de volledige breedte een winkepui van staal en glas. Voor de winkelpui een recente hardstenen trap en hellingbaan. De beide buitenste traveeën van de begane grond en alle traveeën van de verdieping hebben

getoogde vensters met gepleisterde lekdorpels en een geprofileerde stucomlijsting. Binnen de oudere kozijnen zijn op de verdieping stalen T-ramen ingevoegd. Op de begane grond zijn binnen de oudere kozijnen de bovenlichten in staal vervangen. De enkelruits onderramen zijn nog oorspronkelijk.

De vrij gesloten rechter zijgevel is volledig gepleisterd, met ter hoogte van de verdiepingvloer een geprofileerde studlijst. De gevel heeft een vernieuwde hardstenen plint. De gevel heeft rechts op de begane grond een reeks van vier rechthoekige vensters, waarvan de linker twee met een stalen raam met onderlicht binnen een houten kozijn, het derde venster heeft een aluminium invulling met nachtkloet uit de bankperiode en het meest rechter venster heeft een enkelruits aluminium raam. Op de verdieping zitten rechts twee rechthoekige vensters, waarvan de linker met een houten kozijn en de rechter met een stalen kozijn, beiden met een verdeelstijl. Rechts van deze twee vensters twee kleine toiletvenstertjes met houten kozijnen.

De linker zijgevel is grotendeels gesloten en volledig gepleisterd, met ter hoogte van de verdiepingvloer een geprofileerde waterlijst. Tegen het linker deel van de gevel staat een tweelaags gepleisterde aanbouw. Deze aanbouw heeft in de voorgevel (zuid) een rechthoekig venster met houten kozijn met enkelruits stalen raam.

Van de achtergevel valt de begane grond vrijwel volledig binnen de jongere aanbouw. Naast deze aanbouw is nog een restant van de geprofileerde waterlijst zichtbaar gebleven. De verdieping heeft, in tegenstelling tot de voorgevel die vier traveeën telt, vijf traveeën, elk met een getoogde opening. De middelste opening is als deuropening uitgevoerd, de overige openingen zijn vensters. Alle openingen met oudere kozijnen, maar met vernieuwde sobere invullingen.

De tegen de achtergevel aanwezige aanbouw heeft een globaal vierkant grondvlak, met één bouwlaag onder een platdak met een zeer hoge, met verticale schroten afgewerkte dakrand. De gevels van de aanbouw bestaan vrijwel volledig uit stalen puien op een lage gepleisterde borstwering. De westgevel is gepleisterd en volledig gesloten. Naast deze gevel bevindt zich nog een recente luifel met daaronder de toegang tot de op de verdieping gesitueerde kantoorruimte.

Interieur

Het interieur kon niet worden bezocht. Hierna volgende beschrijving is gebaseerd op de tekeningen uit het bouwarchief en een kort bezoek aan de winkelruimte.

Het pand is zeer ingrijpend verbouwd t.b.v. de omvorming tot bankfiliaal en later tot kantoor- en winkelruimte. Van de oorspronkelijke woonhuisindeling zijn in de huidige situatie op de begane grond geen herkenbare restanten bewaard gebleven. De begane grond van het hoofdvolume vormt één ongedeelde winkelruimte.

Op de verdieping is nog een deel van de oorspronkelijke woonhuisindeling aanwezig, maar in hoge mate door latere verbouwingen aangetast.

Tuin-, erf- en groenelementen

Het pand beslaat nagenoeg het volledige perceel en grenst aan alle zijden aan de openbare weg, dan wel aan belendende percelen.

REDEN VAN PLAATSING**Cultuurhistorische waarden**

Dit in de late 19de eeuw gebouwde herenhuis is representatief voor de voorname huizen die in deze periode verspreid aan de Markt en belangrijkste straten van Aalten verzezen. Later was in het pand notaris Mensink gevestigd, evenals een filiaal van de Coöperatieve Middenstands Spaar- en Credietbank en vervolgens de AMRO-bank. Het pand is derhalve van cultuurhistorische betekenis.

Bouw- en architectuurhistorische waarden

Hoewel het pand door verschillende ingrijpende verbouwingen in de 20ste eeuw behoorlijk is gewijzigd, geeft het nog altijd een beeld van de voorname eclectische architectuur die in de late 19de eeuw kenmerkend was voor de representatieve huizen van hogere klasse. Zeker in een dorp, waar de bebouwing overwegend zeer kleinschalig, veelal enkellaags was, onderscheidt het pand zich duidelijk. Het pand is dan ook in hoofdvorm, opzet, gevelindeling en vele details nog een markant voorbeeld van een representatief herenhuis uit de tweede helft van de 19de eeuw. Hierin is belangrijke architectuurhistorische waarde gelegen.

Stedenbouwkundige/landschappelijke/ensemblewaarden

De forse, voormalige woonhuis neemt binnen het beschermd dorpsgezicht een zeer prominente plaats in bij de noordelijke gevelwand van de Markt, van oudsher het economisch en maatschappelijk centrum van Aalten, en is daarmee in hoge mate bepalend voor het beeld van dit historische plein. Het pand is een voortzetting van bebouwing op deze locatie die een veel oudere oorsprong kent. Daarbij markeert het pand ook de historische perceelverdeling met hierin besloten stedenbouwkundige waarden. Met de belendende historische panden vormt het pand een goed samenhangend historische ensemble.

Afb. 3 Overzicht van de rechter zijgevel

Afb. 4 Zicht langs de linker zijgevel, met op de achtergrond de aanbouw tegen deze gevel

Afb. 5 Detail bovenzijde voorgevel

Afb. 6 Detail vernieuwde vensters in rechter zijgevel

Afb. 7 Overzicht hoofdvolume uit het noordoosten, met rechts de latere aanbouw

Afb. 8 Detail dakkapel boven de achtergevel

Afb. 9 Overzicht hoofdvolume en aanbouw uit het noorden

Afb. 10 Linker zijgevel van de achterbouw, met op de achtergrond de noordwesthoek van het hoofdvolume